

תורה שיעור

אייר תש"ד

דעת ברית הלשון המקומה

- (א) יעיר איהם קצתם יא
- (ב) לענה דמורה (פע)
- (ג) יעיר איהם קצתם יא
- (ד) לענה דמורה (פע)
- (ה) ביאור תורה (פע)
- (ו) דמורי תורה (פע)

(ז) נ"ד (פע)

א (א) קודם שיעקור. ומפינה (א) לפינה אפילו הדיח גדול מותר ואפילו כשאין רואה מקומו הראשון (ב) כגון אחורי הפארא"וין וכיו"צ (ג) ואם היה לו מניעה שלא יוכל לבדק בהחדר שאכל מותר לבדק בחדר שסמוך לו אם יכול לראות מקומו שאכל (ד) ואם דעמו היה בשעת ברכת המוציא לבדק בחדר אחר בדיח זה אפשר דיש להקל בשעת הדחק [כגון שמקום שאכל אינו נקי לבדק שם] אפילו אינו רואה מקומו הראשון: (ב) ממקומו. וכל (ה) ד' אמות ממקום:

אפילו חשיב מקום אחד ויוכל להעתיק ממקומו ע"י מניעה קטנה: (ג) יחזור למקומו. אפילו כבר הלך בדרך למרחוק (ו) כמה מילין אם לא שהוא רחוק כ"כ שעד שיחזור למקומו יתעכל המזון ויפסיד ברכתו לגמרי (ז) יבדק כאן: (ד) יצא. היינו אפילו היה מויד בעקירתו וגם היד עתה בצרכה דהיינו שידע הדין שצריך לחזור למקומו ונתעלל בזה (ח) אפי"ה יאל דביעבד: (ה) לדעת הרמב"ם. ר"ל דס"ל בשמוך דבשוגג אף לכתחלה יוכל לבדק במקום שזוכר די לנו אם נחמיר במויד בלכתחלה שצריך לחזור למקומו אבל לדעת הרא"ש דאף בשוגג צריך לכתחלה לחזור למקומו מסתברא דבמויד מחמירין טפי דאף דביעבד לא יאל. ולענין הלכה הסכימו האחרונים דא"ל לחזור ולבדק אפילו היה מויד בהליכה ובצרכה כנ"ל בסק"ד: (ו) יבדק במקום שזוכר. ומ"מ גם לדעה זו (ז) אם חזר הרי זה משובח אלא דאינו מחויב בדבר: (ז) יחזור למקומו ויברך. וכחצו האחרונים דכן נכון לנהוג למעשה אם לא שהוא שעת הדחק דאז יוכל לשמוך אפגרא ראשונה:

(א) יעיר איהם קצתם יא

קפד לקבוע ברכה במקום סעודה ועד כמה יכול לברך ומי ששכח ולא בירך וכו' ו' סעיפים:

א * מי שאכל במקום אחד צריך לברך (א) קודם (א) שיעקור (ב) ממקומו: (הגה ועיין לעיל סי' קע"ח) ואם יצא ממקומו ולא בירך אם היה במזיד (ב) (ג) יחזור למקומו ויברך ואם בירך במקום שזוכר (ד) יצא. הגה ודוקא (ה) לדעת הרמב"ם אבל לדעת הרא"ש דס"ל דאף בשוגג יחזור למקומו לכתחלה במויד אף דביעבד לא יאל (טור) ואם היה בשוגג להרמב"ם (ו) יברך במקום שזוכר (ג) ולהר"ר יונה והרא"ש גם הוא (ז) יחזור למקומו ויברך:

(א) יעיר איהם קצתם יא

(לג) לכתחלה לא יעקר (לד) ממקומו (לה) * בלא ברכה

(ו) (לו) * דחיישין שמה ישכח מלחזור ולאכול (הר"ר מנוח ור"ן) מיהו לצורך מזה * עוברת כגון שהגיע זמן חפלה ומותר (כל זו הלי' פסח) ועיין סי' קפ"ד:

(ב) נ"ד (פע)

(א) דמורי תורה (פע)

ביאור הלכה

* דחיישין וכו'. עיין גמ"ב אף דמאור משמע דבדברים שאין טעון ברכה במקומו מותר לו לעקור לכתחלה אף לדבר הרשום קודם שיבדק וזהו דקאמר דף ק"ב ע"א גמ' דטעוין ברכה למפרע כשיולא אף לרבנן זע"ג לדידה ואפשר דכונה הגמרא דבזה רשות לו לבדק משא"כ בדברים הטעוין ברכה במקומו לרבנן אין רשאי לבדק כשיולא כיון דס"ל דכשיחזור א"ל ברכה לכתחלה נמלא דכשמבדק ברכה למפרע גורם ברכה אח"כ לכתחלה בדין מ"מ לטעם התוספות והרא"ש שכתבו דשמה ישא כתבו כמה אחרונים דשייך אף בדברים שאין טעוין ברכה במקומו ובפרט דבזה נפקקה האכילה ביציאתו דבלא"ה צריך ברכה לכתחלה כשיאכל אח"כ:

(לג) לכתחלה לא

יעקור. ר"ל אף שעומד באמצע סעודה פה (כג) ורובה ללא ע"מ לחזור ולאכול ולבדק לדעה זו אינו מוצרך שום ברכה ביציאתו מ"מ לכתחלה לא יאל דחיישין שמה ישכח לחזור ולאכול ולבדק במקומו נאו (כד) שישא עד שירעב ויפסיד בזה"מ לגמרי ואם מומינים לו לאכול פה במקום אחר דאז לא שייך האי חששא כיון שהולך לאכול שם ויבדק שם אחר אכילתו כמ"ש בס"ד (כה) אפי"ה לכתחלה לא יעקור ממקומו עד שיבדק דרק דביעבד כשכבר יאל אמרינן דמותר לו לאכול ולבדק במקום השני דגם שם מקומו הוא אבל לכתחלה מותרו לבדק במקומו שאכל קודם שיאל אם לא שהיה דעמו בשעת המוציא לאכול גם שם דאז חשיב שניהם מקומו ומותר אף לכתחלה ואפילו מביח לבית מהני מחשבתו לדעה זו וכן נהגו כשהולכין לסעודה נשואין שמכוון מתחלה לאכול שם: (לד) ממקומו. בתוספות ורא"ש משמע דאין להחמיר בזה רק כשיולא ע"מ להפליג דאז חיישין להני' אבל כשיולא ע"מ לחזור לאלתר מותר: (לה) בלא ברכה. עיין בחידושי רע"א מה שכתב בזה ועיין בזה"ל שהכרענו לדינא דאף לכתחלה צדאי נכון לנהוג כהרמ"א שלא ללאת לדבר הרשות מ"מ כשיולא אין לו לבדק אם יציאתו הוא ע"מ לחזור ולגמור סעודתו דחשיב כעומד באמצע סעודה ויש בזה חששא דברכה שא"ל רק אם הוא משער שאפשר שיפליג הרצה נכון יותר שיבדק בה"מ כשיולא: (לו) דחיישין וכו'. ואפילו אם לא אכל פה אלא פירוח ושאר דברים (כו) משמע מכמה אחרונים דנכון לומר לכתחלה שלא ללאת ממקומו עד שיבדק ברכה אחרונה: (כז)

דלנוקי הוראה
ס' קצ"ה

א (א) מ"ב סק"א, ואם היה וכו'. אמנם בהלכה ברורה (סעי' ב' והע' שם) מכואר להקל אפילו לכתחילה לברך ברכת המזון במקום השני כל שרואה את מקומו הראשון שאכל כשם שבדין שינוי מקום מותר לצאת מחדר לחדר כשרואה מקומו הראשון (עי' שעה"צ סק"ג). עיין כה"ח (שם סק"ד; וכאן סק"ב) דכתב ליוהר לכתחילה. ע"ע לעיל סימן קע"ח (צינונים 2): (ב) מ"ב סק"א, אפשר וכו'. ובסימן קע"ח סעי' ב' כתב הביאור הלכה (ד"ה בכית אחר) דאפילו לכתחילה מהני לשנות מקומו מחדר לחדר אם היה דעתו לכך וכ"כ אול"צ (ח"ב פ"ב הל' ט"ו). ואינו קושיא דהתם היה דעתו לאכול בשני מקומות משום הכי מהני דעתו דשניהם נחשבים מקום אכילתו אבל כאן דעתו לאכול במקום אחד ורק הברכה רוצה לברך במקום אחר ולא מהני דעתו לעשות נגד הדין שהרי צריך לברך במקום אכילתו לכן אין לסמוך להקל אלא בשעת הדחק (מחצית השקל; גר"ז; לבושי שרד; ע' הלכה ברורה הע' ה'): (ג) שעה"צ סק"ג, דדוקא וכו'. ויש ליישב על פי דברי הר"ן (פסחים קא; הובא בכית יוסף ס"י קע"ח) כמנ"ש שכתבנו בביאור הוראה לעיל (ס"י קע"ח

אות לא). עיין שם באורך: (ד) ש"ע, ולהר"ר יונה וכו', ומ"ב סק"ז, דכן נכון וכו'. וכן הסכים הבן איש חי (בהעלותך ו) שאם יצא ממקומו בלא ברכה בין יצא במזיד בין בשוגג צריך לכתחילה לחזור למקומו ולברך. אבל הליכות עולם (ח"ב עמ' מא) פסק שאם יצא בשוגג רשאי לברך במקום שנוכר דעת מרן לפסוק כדברי הרמב"ם [ולא דמי למחלוקת י"א וי"א הלכה כ"א בתרא שכאן הובאו בשמותם כדי ללמדנו דעת הרמב"ם שהוא המרא דאתרא וכוותיה נקטינן ועוד לפי הנוסחה הנכונה בשו"ע שלהרמב"ם ור' יונה בשוגג יברך במקום שנוכר ולהרא"ש יחזור למקומו, דמי ללשון יש אומרים ויש מי שאומר שהלכה כסברא ראשונה. הליכות עולם שם]. והמחמיר תבוא עליו ברכה (שם; ע' בסמוך אות ח):

דלנוקי הוראה
ס' קצ"ה

ב (כ) מ"ב ס"ק ל"ג, ומותר וכו'. וכן פסקו הבן איש חי (בהעלותך ב') וכף החיים (סק"ה וס"ק כ"ג) שאם היה דעתו תחילה לגמור בבית אחר מותר לו לעקור ממקומו כדין הולכי דרכים (סעי' ד') שמתחילה לא קבע במקום זה כל סעודתו. אבל הילקוט יוסף (הל' א') ואור לציון (ח"ב פ"ב הל' ט"ו) חלקו עליהם דלא דמי לעוברי דרכים שאין להם קביעות כלל אבל כאן הוא קבוע מתחילה במקום הזה ורק לשיטת הרמ"א השינוי מקום בפת לא בעי ברכה ממילא מהני דעתו לעקור לכתחילה אבל לדעת מרן דמצריך ברכה בפת לא מהני דעתו לעקור לכתחילה בלי ברכה וכ"כ המשנה ברורה להלן (סק"מ): (כא) מ"ב ס"ק ל"ה, אין לו לברך וכו'. אמנם הילקוט יוסף (הע' א') כתב דצריך לברך קודם שיעקור ממקומו אף שדעתו לחזור אחר כך (עי' צינונים מס' 3) ומה שכתב שאין דברי הביאור הלכה מוכרחים נראה ביאורו דהא מכל מקום קיים חשש שמא ישכח לברך וסברא פשוטה היא דלא הוי כגורם ברכה שאינה צריכה בכה"ג. ולפי זה נראה שגם הילקוט יוסף מורה שאם אין חשש שמא ישכח כגון שיוצא על מנת לחזור מיד למקומו אין לו לברך בצאתו אלא לאחר סיום הסעודה. ונראה דאף לכתחילה רשאי לצאת כיון שהוא על מנת לחזור מיד.

בב רמ"א, מצוה עוברת וכו'. וכ"כ בן איש חי (בהעלותך ב') דדוקא גבי מצוה עוברת רשאי לעקור ולא קפדינן שמא ישכח לברך אבל במצוה שאינה עוברת אין לצאת בלא ברכה. אבל בהליכות עולם (ח"ב עמ' לו) פסק דמותר לעקור אפילו לצורך מצוה שאינה עוברת ורק לדבר הרשות לא יעקור לכתחילה (עי' ילקוט יוסף הל' ב' - ומשנה אחרונה עיקר) וכן צידד הביאור הלכה (ד"ה עוברת):